

Subjekty ekonomickej kriminality

Anotácia: Predkladaná práca poukazuje na poškodených (obete) a páchatel'ov ekonomickej kriminality. Venovanie pozornosti subjektom ekonomickej kriminality je nevyhnutné na poznanie reálneho stavu, aj čo najefektívnejšieho nastavenia kriminálnej politiky.¹ Ekonomickú kriminalitu môžeme ponímať ako špecifický druh kriminality. V súčasnej dobe neexistuje vyhranený typ páchatel'a ekonomickej kriminality a zároveň nemôžeme hovoriť o typických obetiach ekonomickej kriminality. Potreba skúmania subjektov kriminality, nevynímajúc subjekty ekonomickej kriminality, vyplýva aj z vedeckovýskumnej úlohy *Implementácia zákona o obetiach trestných činov do policajnej a viktimologickej praxe* (VÝSK. 255), riešenej Katedrou kriminológie Akadémie Policajného zboru v Bratislave.

Kľúčové slová: ekonomická kriminalita, poškodený, obeť, páchatel', fenomenológia, kriminológia, Slovenská republika.

Úvod

Ekonomická kriminalita je *špecifickým druhom kriminality*. K jej sprievodným znakom patrí *závažnosť a rafinovaný spôsob páchania*, dôsledkom čoho je vysoký stupeň latencie. Závažnosť tohto druhu kriminality podčiarkuje aj fakt, že jej následky nemusia byť viditeľné okamžite. Typické sú *veľké škody*, ktoré sa v dôsledku tejto kriminality evidujú – tak materiálne, ako aj morálne škody, ku ktorým dochádza prostredníctvom zneužitia a poškodenia spoločensky nevyhnutnej dôvery v hospodárskych vzťahoch. Zintenzívňovanie tejto kriminality v posledných rokoch môže podryvať *stabilitu hospodárstva a základného fungovania štátu* – jeho príjmových zložiek ako sú dane, clá či iné poplatky. Príznačným pre tieto trestné činy je aj fakt, že sa veľmi často pohybujú *na hranici legálneho konania*, respektíve sa tak aspoň javia. Možno uvažovať aj o *nižšom prahu kriminálnej citlivosti* vo vzťahu k hospodárskej kriminalite (t. j. miera ochoty odsúdiť kriminálne konanie, ktorým páchatel' porušuje záujmy chránené zákonom). Zároveň spôsobuje *celkovú destabilizáciu spoločnosti*, zmenu chápania právneho povedomia občanov, či absenciu spoločenskej spravodlivosti, pričom tieto skutočnosti majú za *následok oslabenie dôvery spoločnosti v schopnosť fungovania trhového hospodárstva a politického systému*. Dôsledky sa môžu prejavovať postupne aj vo vytváraní neodôvodnených *majetkových rozdielov medzi ľuďmi*, ktoré vedú k polarizácii spoločnosti. Existuje *úzke prepojenie hospodárskej a organizovanej kriminality*, a to pre účel dosiahnutia svojich cieľov, v podobe využívania všetkých vývojových trendov v sociálnej či hospodárskej oblasti. Vyplývajú z vyššie uvedeného, je na mieste sledovať vývoj a charakteristiku tohto druhu kriminality, a to najmä za účelom prijímania efektívnych *preventívnych aj represívnych opatrení*.²

Terminológia a jej heterogenosť

V odbornej literatúre aj aplikačnej praxi sa stretávame s určitou nejednoznačnosťou pri vymedzení a definovaní tohto druhu kriminality. V kriminológii, trestno-právnej či policajnej praxi nenachádzame všeobecne rešpektované, pojmovo obsahové vymedzenie.

---

¹ Kriminálnu politiku je možné vymedziť ako súhrn všetkých štátnych opatrení prijímaných k ochrane spoločnosti a jej jednotlivých členov pred kriminalitou a v boji s ňou. Bližšie pozri: VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*, s. 10.

² KLÍMEK, L. a kol. *Kriminológia vo vnútroštátnom a medzinárodnom rozmere*, s. 407; DIANIŠKA, G., STRÉMY, T., VRÁBLOVÁ, M. a kol. *Kriminológia*, s. 202 a nasl.; POLÁK, P. *Vývoj a charakteristika ekonomickej kriminality v Slovenskej republike*, s. 9 a nasl.; BLAŽEK, R. *Kriminalistické aspekty vyšetrovania ekonomickej trestnej činnosti*, s. 383 a nasl.

Využívanými sú pomenovania: „ekonomická kriminalita“, „hospodárska kriminalita“ alebo „kriminalita v ekonomike“.³

V súvislosti s vývojom ekonomiky sa stále objavujú nové formy trestnej činnosti, ktoré rozširujú rámec tejto kriminality a ešte viac komplikujú snahu o vymedzenie pojmu⁴.

Zároveň je potrebné ekonomickú (hospodársku) kriminalitu odlišovať aj od všeobecnej *majtkovej kriminality*, čo nie je vždy úplne jednoduché. Zatiaľ čo majtková kriminalita smeruje proti majetku fyzických a právnických osôb, ekonomická (hospodárska) kriminalita smeruje proti hospodárskemu systému a jeho fungovaniu (ide o široko ponímanú oblasť trestnej činnosti, súvisiacu s mnohotvárnymi útokmi na hospodárstvo a financie). Samozrejme, s vývojom ekonomiky sa neustále objavujú nové formy sofistikovaných útokov proti nej. Vyplývajú z uvedených dôvodov, je ťažké definovať pojem „hospodárska kriminalita“/„ekonomická kriminalita“ tak pre trestnoprávnu náuku, ako aj kriminológiu, preto môže byť táto kriminalita *účelovo interpretovaná podľa konkrétnej potreby*.⁵

„Hospodárska kriminalita“ – je konanie, ktoré napĺňa (k uvedenej definícii sa prikláňajú mnohí autori):

- a) *znaky skutkových podstát hospodárskych trestných činov upravených v piatej hlave osobitej časti Trestného zákona a*
- b) *znaky skutkových podstát niektorých majtkových trestných činov upravených v štvrtej hlave osobitnej časti Trestného zákona (konkrétne tých trestných činov, ktoré poskytujú ochranu záujmom štátu, právnickým osobám a fyzickým osobám v oblasti ekonomiky a ktoré majú iný ako individuálny charakter).*⁶

Autori publikácie *Kriminológia*⁷ označujú predmetný druh kriminality ako „ekonomickú kriminalitu“ – smeruje proti hospodárskemu poriadku a jeho fungovaniu. Zároveň tvrdia, že *ekonomickú kriminalitu nie je možné obmedzovať iba na hospodárske trestné činy v zmysle predmetnej osobitnej časti Trestného zákona*. V zmysle uvedeného, ekonomickú kriminalitu možno definovať ako *spoločensko-patologický jav, ktorý zahŕňa také úmyselné protiprávne konania nenásilnej povahy, podnikateľského, ale aj nepodnikateľského charakteru, prostredníctvom ktorých páchatelia (často s určitým postavením) dosahujú neoprávnený finančný alebo iný prospech na úkor poškodeného subjektu (štát, právnická osoba, obchodná spoločnosť, prípadne fyzická osoba)*. Tieto konania napĺňajú *znaky skutkových podstát konkrétnych trestných činov uvedených najmä v IV., V., VII. a VIII. hlave osobitnej časti Trestného zákona*.

---

³ Definovanie pojmu ekonomická kriminalita, resp. hospodárska kriminalita, je dlhodobou výzvou odbornej verejnosti. S úplne jasným a jednoznačným vymedzením a následne používaním niektorej z definícií sa v teórii ani aplikačnej praxi (kriminologickej, trestno-právnej, policajnej či súdnej) nestretávame.

V podmienkach Slovenskej republiky je v policajnej praxi (tzv. „policajnom žargóne“) využívaný najčastejšie pojem ekonomická kriminalita/ekonomická trestná činnosť. Najmä v „policajnej štatistike“ (Evidenčno-štatistický systém kriminality), z ktorej vychádza fenomenologický pohľad na danú kriminalitu.

Hospodárska kriminalita je pojmom aplikovaným predovšetkým v kriminológii (teoretickej ako aj aplikačnej).

Rešpektujúc interdisciplinárnosť skúmaného javu, sú v predmetnom príspevku využívané pojmy: ekonomická kriminalita aj hospodárska kriminalita.

⁴ Kriminológovia sa v posledných rokoch s uvedeným pasujú podobne ako Rada Európy pri formulovaní svojich odporúčaní, a to vymenovaním útokov, ktoré sa považujú za hospodárske trestné činy (v zmysle odporúčania Výboru ministrov Rady Európy č. R 81/12).

⁵ GRÍVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*, s. 330.

⁶ KLIMEK, L. a kol. *Kriminológia vo vnútroštátnom a medzinárodnom rozmere*, s. 409 a nasl.

⁷ DIANIŠKA, G., STRÉMY, T., VRÁBLOVÁ, M. a kol. *Kriminológia*, s. 202 a nasl.

Je na mieste neopomenúť, že v zmysle policajnej praxe (v Slovenskej republike) sú za určitých podmienok do štatistík ekonomickej kriminality zaradené aj vybrané trestné činy I. či II. hlavy osobitnej časti Trestného zákona.

Trestné činy upravené v jednotlivých hlavách osobitnej časti Trestného zákona zaradíme k ekonomickej kriminalite len vtedy, ak poskytujú ochranu inému než individuálnemu chránenému záujmu.

Ekonomická kriminalita sa spája najmä s hospodárskymi trestnými činmi, uvedenými v rámci V. hlavy osobitnej časti Trestného zákona (ďalej len „TZ“). Spomínané ustanovenia (V. hlava osobitnej časti TZ) zabezpečujú ochranu hospodárskych záujmov Slovenskej republiky pred subjektmi, ktoré v trhových vzťahoch nerešpektujú, obchádzajú alebo iným spôsobom porušujú zákon. V zmysle takto poňatej definície ekonomickej kriminality, je potrebné si uvedomiť, že tieto presne vymedzené ekonomické trestné činy tvoria *iba základ*. Ich množina z hľadiska rôznorodosti skutkových podstatí nie je konečná. K ekonomickej kriminalite môžeme zaradiť aj niektoré trestné činy zaradené v IV. hlave osobitnej časti Trestného zákona (TČ proti majetku). Napríklad tieto TČ: sprenevera, nevyplatenie mzdy a odstupného, neoprávnené používanie cudzieho motorového vozidla, podvod, legalizácia výnosu z trestnej činnosti, úžera. V takomto prípade je vždy určujúci spôsob spáchania trestného činu (*modus operandi*).⁸

Aj česká publikácia *Kriminologie*⁹ upriamuje pozornosť na fakt, že v odbornej a vedeckej literatúre predovšetkým zahraničných proveniencií je bežne používaným pojem „ekonomická kriminalita“.

Iná definícia charakterizuje ekonomickú kriminalitu ako – *nenásilný trestný čin osoby zúčastnenej na podnikaní, v rámci podnikateľskej činnosti, ktorého účelom je, hoci sprostredkované, zisk neoprávneného majetkového prospechu alebo spôsobenie majetkovej škody*.¹⁰

Niektorí autori¹¹ sa prikláňajú k označeniu tejto skupiny trestných činov ako „*kriminalita (páchaná) v ekonomike*“. Tvrdia, že pri zatriedňovaní trestných činov do tejto kriminality je rozhodujúce zistenie znakov v spôsobe ich páchania. Nimi je možné vymedziť: 1. poškodenie alebo ohrozenie nadindividuálnych záujmov vo vzťahu k ekonomickému systému, a to zneužitím dôvery, ktorá vytvára predpoklady k jeho funkcionalite; 2. právnou normou vymedzený vzťah medzi poškodeným a subjektom trestného činu.¹²

⁸ DIANIŠKA, G., STRÉMY, T., VRÁBLOVÁ, M. a kol. *Kriminológia*, s. 204 a nasl.

⁹ GŘIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*, s. 330.

¹⁰ KOTLÁN, P. *Vymezení pojmu ekonomická kriminalita*, s. 24 a nasl., KOTLÁN, P. *Typologie pachatelů ekonomické kriminality*, s. 8.

¹¹ Napríklad: LISOŇ, M., HULLOVÁ, M. *Klasifikácia kriminality*, s. 59 a nasl.

¹² V kriminologickej teórii je možné sa stretnúť aj s pojmami „*finančná kriminalita*“ a „*hraničná kriminalita*“ – týkajú sa celkom konkrétneho úseku hospodárstva, proti ktorému táto trestná činnosť smeruje a ktorému spôsobuje škody.

„*Finančná kriminalita*“ je v podstate trestná činnosť zameraná na poškodzovanie finančného, investičného, kapitálového a poisťovacieho trhu. Kauzy podvodného čerpania dotácií od štátu na určené rozvojové programy, podporu zamestnanosti, dotácií na odstraňovanie následkov živelných pohrôm, zmanipulované a predovšetkým predražené verejné zákazky a i. GŘIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*, s. 331. Alebo je možné považovať finančnú kriminalitu ako trestnú činnosť, ku ktorej dochádza na finančnom trhu (konkrétnejšie v rámci jeho parciálnych častí – na peňažnom trhu, kapitálovom trhu, devízovom trhu, poisťovom trhu a trhu drahých kovov). Bližšie pozri: ŠIMONOVÁ, J. *Právna regulácia finančného trhu v Slovenskej republike*, s. 153 a nasl.

Spomenutia hodným je aj fakt, že pojem ekonomická kriminalita sa v podmienkach Slovenskej republiky v odbornej literatúre objavuje až po roku 1989 – keď došlo k významným spoločenským a ekonomickým zmenám, a to najmä v charaktere a štruktúre vlastníckych vzťahov, ktoré umožnili vznik a rozmach aj nových druhov kriminality so zameraním práve na nové vlastnícke vzťahy.¹³

Fenomenológia ekonomickej kriminality

Údaje o *stave* (a objasnenosti) ekonomickej kriminality v Slovenskej republike v období rokov 2006 – 2020 sú uvedené v tabuľke 1 a grafe 1.

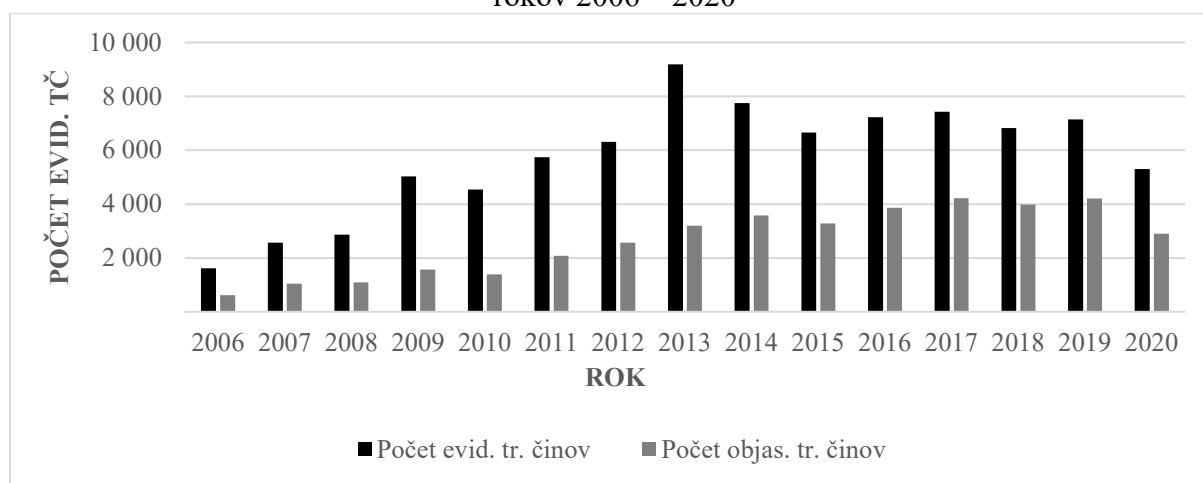
Tab. 1 Stav a miera objasnenia ekonomickej kriminality v Slovenskej republike za obdobie rokov 2006 - 2020

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Počet evid. TČ	19167	17895	16974	19518	16781	18145	16681	19218	17450	15661	14895	14460	13515	13326	11212
Počet objas. TČ	9616	8237	7513	8739	7338	8137	7272	7995	8060	7375	6994	7108	6784	6757	5171
Počet objas. TČ v %	50,16	46,02	44,26	44,77	43,73	44,84	43,59	41,6	46,19	47,09	46,96	49,16	50,2	50,71	46,12

Zdroj: vlastné spracovanie autora z EŠSK.¹⁴

V ostatnom sledovanom roku (2020) bolo v Slovenskej republike evidovaných 11 212 trestných činov ekonomickej kriminality.

Graf 1 Stav a miera objasnenia ekonomickej kriminality v Slovenskej republike za obdobie rokov 2006 – 2020

Zdroj: vlastné spracovanie autora z EŠSK.

„Hraničná kriminalita“ je pojem využívaný najmä v užšom kruhu odbornej aplikačnej praxe – v súvislosti s prípadmi trestných činov spojených s pohybom osôb a vecí/tovaru cez štátne hranice. KLIMEK, L. a kol. *Kriminológia vo vnútroštátnom a medzinárodnom rozmere*, s. 410.

¹³ BLÁŽEK, R. *Metodika vyšetrovania ekonomickej kriminality včera a dnes*, s. 49.

¹⁴ **Evidenčno-štatistický systém kriminality** (ďalej aj „EŠSK“) je evidenčný policajný systém, v ktorom sa sústreďujú oznámenia o podozrení zo spáchania trestných činov, údaje o trestných činoch a údaje o známych páchatel'och. Prevádzkovateľom tohto informačného systému je Odbor správy informačných systémov polície Prezídia Policajného zboru. Údaje sú evidované v 30 kategóriách – napríklad základná štatistika, trestná činnosť na mládeži, štatistické údaje o lúpežiach, údaje o počítačovej kriminalite.

V predmetnom príspevku, v časti „Fenomenológia ekonomickej kriminality“ sú uvedené údaje z kategórie „Základná štatistika kriminality“ – tzv. štandardné výstupy dostupné v rámci intranetu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

Objasnenosť ekonomickej kriminality v sledovanom období (roky 2006 – 2020) bola v rozmedzí približne 42 – 51 %. Najnižšia miera objasnenia bola v rámci sledovaného obdobia evidovaná v roku 2013, a to 41,60 % a najvyššia v roku 2019, a to 50,71 %.

Podiel evidovanej ekonomickej kriminality na celkovej evidovanej kriminalite mal v roku 2020 po matematickom zaokrúhlení hodnotu 20,7 %.^{15 16}

V sledovanom období (roky 2006 – 2020) *percentuálny podiel evidovanej ekonomickej kriminality na celkovej evidovanej kriminalite má stúpajúcu* (do roku 2012), *resp. stagnujúcu* (najmä od roku 2013) *tendenciu*, pričom ale registrovaná celková kriminalita v Slovenskej republike má dlhodobu klesajúcu tendenciu.¹⁷

Úroveň ekonomickej kriminality vyjadrená prostredníctvom indexu kriminality v Slovenskej republike v roku 2020 bola 21. To znamená, že na 10 000 obyvateľov Slovenskej republiky bolo v roku 2020 evidovaných 21 trestných činov ekonomickej kriminality.¹⁸

„*Kriminálna geografia*“ ekonomickej kriminality v jednotlivých krajoch Slovenskej republiky v roku 2020 zaznamenala najhorší stav v Bratislavskom kraji a v Nitrianskom kraji (26 TČ na 10 000 obyvateľov kraja), a najlepší stav v Prešovskom kraji (15 TČ na 10 000 obyvateľov kraja). Uvedené výsledky môžu byť podmienené úrovňou ekonomického rozvoja a podnikateľských aktivít daných regiónov. Platí, že čím je vyššia úroveň ekonomického rozvoja a aktivít, tým je vyššia úroveň tejto kriminality.¹⁹

Pre ekonomickú kriminalitu je typické, že *škoda*²⁰ ňou spôsobená má najvyšší podiel na škodách celkovej evidovanej kriminality. V porovnaní s inými druhmi kriminality, *povaha ekonomickej kriminality zdôvodňuje vznik veľmi vysokých škôd*. V roku 2020 bola v prípade ekonomickej kriminality evidovaná škoda vo výške 235 405 000 €. (t. j. po matematickom zaokrúhlení 82 % zo súčtu škôd celkovej evidovanej kriminality v roku 2020 v Slovenskej republike).²¹

Poškodení a obeť ekonomickej kriminality

V kontexte trestného činu, ktorý má nielen svojho páchatel'a, ale aj svoju *obeť*, sa práve obeťou zaoberá *viktimológia* – relatívne mladá vedecká disciplína. V užšom poňatí sa viktimológia rozvíja ako podsystem kriminológie. Táto sa zaoberá obeťou trestného činu,

¹⁵ *Evidenčno-štatistický systém kriminality*: V Slovenskej republike bolo v roku 2020 evidovaných 54 244 TČ celkovej kriminality.

¹⁶ Pre porovnanie, v roku 1993 predstavoval podiel evidovanej ekonomickej kriminality na celkovej evidovanej kriminalite 6,07 %, a napríklad v roku 2010: 17,6 % a v roku 2015: 21,4 %. Z uvedeného je zrejmy výrazne narastajúci percentuálny podiel evidovanej ekonomickej kriminality na celkovej evidovanej kriminalite. *Evidenčno-štatistický systém kriminality*; POLÁK, P. *Vývoj a charakteristika ekonomickej kriminality v Slovenskej republike*, s. 17.

¹⁷ *Evidenčno-štatistický systém kriminality*.

¹⁸ *Evidenčno-štatistický systém kriminality*; Štatistický úrad Slovenskej republiky.

¹⁹ POLÁK, P. *Vývoj a charakteristika ekonomickej kriminality v Slovenskej republike*, s. 23.

²⁰ Niektorí kriminológovia v tejto súvislosti hovoria aj o takzvanej „*terciárnej viktimizácii*“, pri ktorej nehovoríme iba o materiálnej, ale aj o *nemateriálnej škode prejavujúcej sa narušením dôvery občanov v serióznosť hospodárstva, v zákonnosť štátnej správy a pod.* HOLCR, K. a kol. *Kriminológia*, s. 283.

²¹ *Poznámka autorky*: V roku 2007 bola prekročená hranica 11 mld. € ako suma škody spôsobená ekonomickou kriminalitou. *Evidenčno-štatistický systém kriminality*. POLÁK, P., TITTOVÁ, M. *Kompendium kriminológie*, s. 52.

jej rolou v procese vzniknutia a priebehu trestného činu, pri jeho odhaľovaní a objasňovaní. Zároveň rozpracováva formy pomoci obetiam po trestnom čine a spôsoby ako zabrániť viktimizácii potenciálnych obetí (prevenciu). Viktimológiou, ako aj všetkými kriminálnymi javmi, syntetickým pohľadom na všetky druhy kriminality, páchatelom, kontrolou kriminality, osobitne prevenciou, kriminologickým výskumom, ako aj kriminologickým prognózovaním, sa zaoberá všeobecná časť kriminológie. V najužšom slova zmysle je pravdivé tvrdenie, že viktimológia je veda o obetiach.²²

Prikláňam sa k názoru,²³ že osobnosť obete a jej správanie je zo zorného uhla kriminológie aj psychológie (osobitne forenznej) veľmi významné vo vzťahu k trestnému činu, jeho páchatelovi a k trestnej (kriminálnej) politike vôbec. Tak ako sociálna interakcia a jej rôznorodé podoby (napríklad sociálna komunikácia) nie je jednostranný proces, tak aj vzťah „páchateľ – obeť“ nie je jednostranný. Ide vždy o proces, v ktorom je prítomná spätná väzba. Posúdenie trestného činu bez tejto skutočnosti by nebolo odborne správne, ani spravodlivé. Obeť napriek týmto zrejмым skutočnostiam patrila a ešte aj dnes pravdepodobne patrí k najzanedbávanejším oblastiam trestnej politiky. V trestnom konaní obeť zatiaľ zväčša vystupuje pasívne, spoločnosť neohrozuje a pre túto jej rolu vo väčšine prípadov nie je vnímaná a považovaná za nebezpečnú. Lahostajnosť spoločnosti k osudu obete však obeti nijako neprospieva. Nádejou zlepšenia situácie v podmienkach Slovenskej republiky je pomerne nový zákon, a to **zákon č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov**, účinný od 1. januára 2018.

Obeť – pre daný pojem sa v súčasnosti za klasickú považuje definícia von Hentiga, podľa ktorej *sa osobnosť stáva obeťou, ak je objektívne narušené jej právo a subjektívne je to prežívané s nevoľou alebo bolesťou.*

Vo viktimologickej literatúre sa však stretávame s nejednotnosťou rozsahového vymedzenia pojmu obeť, pričom existujú minimálne tri rôzne chápania:

- a) *v najširšom ponímaní* sa za obeť považuje človek alebo skupina ľudí, ktorí utrpeli akúkoľvek ujmu spôsobenú nielen trestným činom, ale tiež vojnou, diskrimináciou alebo živelnou pohromou (takto je obeť chápaná vo všeobecnej viktimológii),
- b) *v širokom ponímaní* je obeťou osoba, organizácia, morálny alebo právny poriadok, ktorý je ohrozený, poškodený alebo zničený trestným činom,
- c) *v úzkom ponímaní* je obeťou iba fyzická osoba, ktorá utrpela trestným činom akúkoľvek ujmu na živote, zdraví, majetku, cti a iných právach.

V tejto súvislosti je dôležité zdôrazniť, že slovenský právny poriadok dlho nepoznal právnu kategóriu obetí trestných činov. K pozitívnej zmene v slovenskej legislatíve došlo prijatím zákona o obetiach trestných činov. Trestné právo pozná a využíva aj inštitút *poškodeného*.²⁴ Pojem poškodený sa ale iba čiastočne prekrýva s pojmom obeť trestného činu, pričom je považovaný za užší ako pojem obeť v širšom ponímaní.²⁵

Vysoká latencia ekonomickej kriminality pramení (okrem iných) aj z *anonymity obetí*. Zároveň, *vysoká miera dôverčivosti potenciálnych obetí* je jedným z morálnych kriminogénnych faktorov súčasnej doby tohto druhu kriminality.²⁶

²² DIANIŠKA, G., STRÉMY, T., VRÁBLOVÁ, M. a kol. *Kriminológia*, s. 25 a nasl., s. 134.

²³ Podľa DIANIŠKA, G., STRÉMY, T., VRÁBLOVÁ, M. a kol. *Kriminológia*, s. 135.

²⁴ V zmysle § 46 TP je *poškodený* osoba, ktorej bolo trestným činom ublížené na zdraví, spôsobená majetková, morálna alebo iná škoda alebo boli porušené či ohrozené jej iné zákonom chránené práva alebo slobody.

²⁵ HOLOMEK, J. *Viktimológia*, s. 18 a nasl.

²⁶ SVATOŠ, R. *Kriminologie*, s. 174, 187.

K ostatným aspektom, z ktorých pramení vysoká latencia tejto kriminality zaradíme napríklad tieto: *absencia záujmu o jej odhalenie, falošná solidarita* (obdiv nad tým, že niekto dokázal okradnúť štát), *nedôvera v orgány činné v trestnom konaní (ďalej len „OČTK“)* (že nebudú mať záujem sa zaoberať zložitými kauzami s nejasným výsledkom).

Je typické, že prejavy tejto kriminality spôsobujú *v prevažnej miere škodu štátnym a verejnoprávnym inštitúciám alebo podnikateľským subjektom (obchodným spoločnostiam²⁷)* – t. j. *sú to poškodení (poškodené subjekty)*. Iba *ojedinele* sa možno stretnúť s tým, že *obeťou* je *podnikateľský subjekt – fyzická osoba*.

Tieto trestné činy charakterizuje určitá *anonymita, resp. osobný odstup medzi páchatelom a poškodeným (obeťou)*, kde sa „vytráca“ konkrétna osoba poškodeného (napríklad v prípade množstva poškodených v rámci podvodného konania nebankových subjektov).

Z vyššie uvedeného vyplýva, že v prípade ekonomickej kriminality sa nedá hovoriť o typických obetiach.²⁸

Na možnú kategorizáciu poškodených (obetí) poukazujú autori zo Slovenskej republiky:

- priame ciele kriminálnych útokov, ktorými sú obvykle *právnické osoby pôsobiace v ekonomickej sfére* (banky, nebankové subjekty a iné),
- *štát, zamestnanci* napadnutých subjektov, *zákazníci* poškodení cenovými manipuláciami či nekvalitnými výrobkami a službami, *obyvatelia* lokality, ktorí sú poškodení správaním sa firiem voči životnému prostrediu, ale aj *občania štátu*, na ktorých dopadajú dôsledky chýbajúcich prostriedkov v štátnom rozpočte následkom daňových únikov či neplatenia alebo neodvedenia daní.²⁹

Podľa L. Klimeka, v prípade ekonomickej kriminality môžu byť poškodenými (obeťami):

- *iní súťažitelia* v hospodárskom priestore, ktorých právnické osoby (ďalej len „PO“) podvodným konaním ukracujú o ich zisky či konkurenčne znevýhodňujú,
- *spotrebitelia*, ktorých PO klamú alebo zavádzajú vo vzťahu k ponúkaným tovarom alebo službám,
- *štát*, ktorého PO ukracujú na daniach v prípade daňovej kriminality.³⁰

V Evidenčno-štatistickom systéme kriminality sú evidované údaje aj k poškodeným/obetiam ekonomickej kriminality. Štatistika (v rámci štandardných výstupov) v tomto prípade eviduje *iba 2 trestné činy* – konkrétne *TČ sprenevera* a *TČ podvod* (a ich obeť/poškodených).³¹

²⁷ Obchodnú spoločnosť vymedzuje § 56 ods. 1 Obchodného zákonníka ako „*právnickú osobu založenú za účelom podnikania*“. Účelom založenia a vzniku obchodnej spoločnosti je výkon podnikateľskej činnosti, aj keď v zmysle Obchodného zákonníka (ďalej len „OBZ“), činnosť kapitálových subjektov nemusí nevyhnutne smerovať k dosiahnutiu zisku. V právnej praxi sa však obchodné spoločnosti zakladajú na iné než podnikateľské zámery iba výnimočne, napríklad pre rôzne humanitárne ciele sú vo väčšine prípadov zriaďované nadácie alebo fondy. Bližšie pozri: MAMOJKA, M., MAMOJKOVÁ, M. *Základy práva obchodných spoločností*, s. 48 a nasl.

²⁸ KLIMEK, L. a kol. *Kriminológia vo vnútroštátnom a medzinárodnom rozmere*, s. 419; HOLCR, K. a kol. *Kriminológia*, s. 283.

²⁹ DIANIŠKA, G., STRÉMY, T., VRÁBLOVÁ, M. a kol. *Kriminológia*, s. 203.

³⁰ KLIMEK, L. a kol. *Kriminológia vo vnútroštátnom a medzinárodnom rozmere*, s. 728.

³¹ Ide o údaje z kategórie štatistik v rámci Evidenčno-štatistického systému kriminality (ďalej len „EŠSK“) – „*Obete trestnej činnosti všeobecne*“. V zmysle „štandardných výstupov“ dostupných v rámci intranetu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „MV SR“) nie sú dostupné údaje o poškodených/obetiach

Z hľadiska *pohlavia* bolo v Slovenskej republike v roku 2020³² evidovaných viac *mužov* ako žien poškodených ekonomickou kriminalitou. Muži boli poškodení takmer v sedemsto prípadoch (690) a ženy vo viac ako štyristo prípadoch (433). Obetí podvodu (616 mužov a 394 žien) bolo oveľa viac ako poškodených spreneverou (65 mužov a 36 žien).

Najfrekventovanejší *vek*³³ poškodených (obetí) bol v roku 2020 v Slovenskej republike *31 – 60 rokov* (tak u žien ako aj u mužov). V tejto vekovej kategórii bolo poškodených 394 mužov (z toho 40 spreneverou a 348 podvodom) a 215 žien (z toho 19 spreneverou a 194 podvodom). Najmenej poškodených bolo evidovaných v kategórii do 18 rokov (v prípade žien, aj v prípade mužov).

Vo vyše sedemdesiatich prípadoch (73) bola v Slovenskej republike v roku 2020 poškodená ekonomickou kriminalitou *skupina osôb* – napríklad muž a žena, dve ženy, dvaja muži a i.

V roku 2020 bolo v Slovenskej republike objasnených 61,52 % prípadov poškodených subjektov spreneverou a 34,11 % prípadov poškodených podvodom.^{34,35}

S uvedeným súvisí aj fakt, že v zmysle zákona č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov je obeťou:

- fyzická osoba, ktorej bolo alebo malo byť trestným činom ublížené na zdraví, spôsobená majetková škoda, nemajetková alebo iná škoda alebo boli porušené, či ohrozené jej zákonom chránené práva alebo slobody,
- príbuzný v priamom rade, osvojiteľ, osvojenec, súrodenec, manžel a osoba, ktorá žila v čase smrti v spoločnej domácnosti s osobou, ktorej bola trestným činom spôsobená smrť, ako aj osoba závislá od osoby, ktorej bola trestným činom spôsobená smrť, ak utrpeli v dôsledku smrti tejto osoby škodu (a ak odsek 2 neustanovuje inak; ak je týchto osôb viac, považuje sa za obeť každá z nich).³⁶

Páchatelia ekonomickej kriminality

V súčasnej dobe neexistuje vyhranený typ páchatel'a ekonomickej kriminality, z čoho vyplýva, že za určitých podmienok sa páchatel'om takejto kriminality môže stať prakticky každý, kto nejakým spôsobom participuje na ekonomickej aktivite alebo ju vyvíja.

Nižšie je uvedený *možný kriminologický profil páchatel'a ekonomickej kriminality* (vyplývajúci z analýzy štatistických údajov).

Z hľadiska *pohlavia* medzi páchatel'mi hospodárskej kriminality neustále vysokou mierou prevládajú *muži*. V posledných rokoch, (najmä od roku 2003), dochádza k zvýšeniu podielu žien (vo všeobecnosti ide o fyzicky nenáročnú trestnú činnosť, a preto ženy pokiaľ

---

iných ekonomických trestných činov. Dôvodom zaradenia týchto dvoch trestných činov do predmetnej časti štatistiky je fakt, že ide o trestné činy s najvyšším percentuálnym zastúpením v rámci páchanej kriminality v Slovenskej republike z tých druhov kriminality, ktoré možno zaradiť do ekonomickej kriminality.

³² *Poznámka autorky:* v prípade štatistických výstupov k obetiam kriminality bola účelne zameraná pozornosť na rok 2020, ako ostatný rok, za ktorý bola štatistika uzatvorená.

³³ Evidenčno-štatistický systém kriminality kategorizuje obeť z hľadiska veku do 4 skupín: do 18 rokov, 19 – 30 rokov, 31 – 60 rokov, nad 60 rokov.

³⁴ *Evidenčno-štatistický systém kriminality.*

³⁵ *Poznámka autorky:* z uvedených štatistických výstupov je zjavné, že evidovanými sú iba *fyzické osoby* – obeť ekonomickej kriminality.

³⁶ § 2 ods. 1 písm. b) zákona č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

majú odvahu a chcú, tak ju ľahko zvládajú)³⁷ ako páchateliek ekonomickej kriminality³⁸ – tento podiel má hodnotu približne 20 %.

Vzdelanie páchatel'ov hospodárskej kriminality je zväčša *základné*. Aj keď, tento podiel sa znižuje, z pôvodných 70 % (v roku 1993) na dnešných približne 38 - 39 %. Zároveň sa zvyšuje podiel páchatel'ov so stredoškolským vzdelaním (približne 35 %) a vysokoškolským vzdelaním (v posledných rokoch tvorí ich podiel približne 20 %).

Je na mieste si uvedomiť, že aj keď ide o páchatel'ov so základným alebo stredoškolským vzdelaním, stále ide o „kvalifikovaných odborníkov“. Páchatelia získali vzdelanie zväčša z oblasti ekonomiky, práva, manažmentu, z daňovej, colnej alebo inej oblasti.

Páchatelia ekonomickej kriminality sú *zamestnané osoby* – zväčša podnikatelia. Avšak, až do roku 2011 boli vo väčšej miere páchatel'mi nezamestnaní.

Z hľadiska *veku*, najväčší podiel na páchaní hospodárskej kriminality majú páchatelia vo veku od 30 do 34 rokov. Nasleduje veková kategória od 25 do 29 rokov, následne od 35 do 39 rokov a osoby vo veku od 40 do 44 rokov. Je evidentné, že veková kategória páchatel'ov tohto druhu kriminality je podmienená ľudským vekom, v ktorom sa najväčšmi ľudia zapájajú do ekonomických aktivít. Po spomenutých vekových kategóriách nasledujú páchatelia vo veku od 20 do 24 rokov. Uvedené svedčí aj o tom, že do ekonomických aktivít (najmä podnikateľských) sa zapájajú stále mladší ľudia. K poklesu páchatel'ov prichádza vo vekovej kategórii 50 – 64 ročných a štatisticky menej významné sú hodnoty u osôb vo veku 65 a viac rokov, pričom ide o prirodzene podmienený jav.³⁹

Vek páchatel'ov tejto kriminality často súvisí aj so získaním *vyššej pracovnej pozície* či *určitého spoločenského postavenia*.⁴⁰ Uvedené korešponduje aj s tvrdením, že ekonomická kriminalita sa rokmi stáva čoraz zložitejšou a vyžaduje si od páchatel'ov vysokú kvalifikáciu.

Páchatel'mi hospodárskej kriminality sú z pohľadu *kriminálnej kariéry zväčša osoby dosiaľ netrestané/prvopáchatelia*. Recidivisti spáchajú približne jednu štvrtinu všetkých ekonomických a hospodárskych trestných činov.

Vplyv alkoholu (prípadne drog) u páchatel'ov tohto druhu kriminality tvorí *zanedbateľný podiel* (menej ako 1 %).

Využívanými sú sofistikované metódy na páchanie a zastieranie tejto trestnej činnosti. Častokrát sa trestná činnosť týchto osôb neobjasní pre nejednoznačnú právnu úpravu v dotknutej oblasti.⁴¹

---

³⁷ SVATOŠ, R. *Kriminologie*, s. 185.

³⁸ Podiel žien – páchateliek hospodárskej kriminality sa zvyšuje podstatne viac ako pri iných druhoch kriminality. POLÁK, P., KNÁPKOVÁ, D., TÓTHOVÁ, M. *Repetitórium kriminológie*, s. 64.

³⁹ Údaje o vekovej kategórii páchatel'ov do 20 rokov veku sa často neuvádzajú z objektívneho hľadiska – pretože podiel tejto vekovej kategórie páchatel'ov na ekonomickej kriminalite je štatisticky bezvýznamný. Podiel maloletých a mladistvých páchatel'ov ekonomických trestných činov, na rozdiel od niektorých iných druhov kriminality, je nízky – približne 1 - 2 % na celkovej objasnenej ekonomickej kriminalite.

⁴⁰ Okrem pracovnej pozície a spoločenského postavenia, kriminologický profil páchatel'a dotvára aj „rodinný stav“. Podľa nemeckého výskumu je páchatel'om hospodárskej kriminality zväčša *ženatý muž*. VALKOVA, H., KUČHTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*, s. 375 a nasl.

⁴¹ POLÁK P. *Vývoj a charakteristika ekonomickej kriminality v Slovenskej republike*, s. 20 a nasl; KLIMEK, L. a kol. *Kriminológia vo vnútroštátnom a medzinárodnom rozmere*, s. 418 a nasl; *Evidenčno-štatistický systém kriminality*.

Osobnosť páchatel'a sa vyznačuje aj tým, že je často *bez zjavných prejavov asociálnosti, bez narušených sociálnych väzieb a s negatívnym posunom právneho vedomia* (najmä vo vzťahu k hospodárskej sústave a dodržiavaniu pravidiel). *Motívom páchatel'ov je osobné obohatenie alebo získanie iného prospechu* (služby, výsady, prísl'ubu, postavenia).⁴²

Objektívne postavenie páchatel'ov (pracovné či spoločenské) je pri páchaní trestnej činnosti umocnené niektorými osobnostnými (subjektívnymi) charakteristikami – napríklad *odvaha hraničiaci až s hazardom, cieľavedomosť a vytrvalosť, vypočítavosť, túžba po majetku, spoločenskom uznaní a moci, citová chladnosť, bezohľadnosť, bezcitnosť, sklony k megalománii, egoizmus*.

V prípade odhalenia trestnej činnosti je obranou páchatel'ov *tvrdenie o nespravodlivom stíhaní, o zaujatosti orgánov činných v trestnom konaní, zval'ovanie viny na iné osoby* a i.⁴³

Z vyššie uvedeného vyplýva, že *páchatelia ekonomickej kriminality netvorí ucelenú skupinu, resp. nie sú jasne priradení k jednotlivým typom určitej typológie*. Niektorí autori ich skôr priradujú k týmto dvom *pólom*: naivný a ľahkomyselný páchatel'; páchatel' manipulátor („biely golier“).⁴⁴

Mnohí autori sa, aj napriek vyššie uvedenému, prikláňajú k určitým „kategorizáciám“ páchatel'ov ekonomickej kriminality. Častokrát ide o výsledky lokálnych výskumov a prieskumov alebo ich parciálne závery.

Možnú kategorizáciu páchatel'ov hospodárskej kriminality naznačujú aj autori z Českej republiky. A to na, príležitostných páchatel'ov a profesionálnych páchatel'ov.⁴⁵

M. Scheinost kategorizuje páchatel'ov hospodárskej kriminality *podľa charakteru ich správania* sa na tieto typy: naivný a ľahkomyselný páchatel', športovec, bezohľadný dobrodruh, manipulátor, autoritatívny páchatel'.⁴⁶

Výskum v Českej republike, aplikovateľný aj na podmienky Slovenskej republiky, ukázal, že sa vytvára pomerne široká škála *páchatel'ov hospodárskej kriminality*:

- od ľudí, ktorí sa pôvodne nechceli dopustiť žiadnej trestnej činnosti, ale stali sa páchatel'mi kvôli svojej ľahkomyselnosti, neskúsenosti a nezodpovednosti,
- cez osoby so skúsenosťami z kriminálneho prostredia, túžiacich po rýchlym zisku v nových podmienkach bez ohľadu na použité metódy,
- až po typické „biele goliere“ – osoby bez kriminálnej minulosti, ale schopné zneužiť svoju pozíciu v podnikateľskej sfére.⁴⁷

V spojitosti s páchatel'mi trestnej činnosti, je na mieste neopomenúť, aj *trestnú zodpovednosť právnickej osoby* (ďalej aj „PO“). Táto sa podľa zákona č. 91/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb vyvodzuje na základe takzvanej *identifikačnej teórie* – založená na predstave personifikácie právnickej osoby. Z dôvodu, že PO nemá prirodzenú vnútornú schopnosť konať, konajú za ňu priamo alebo nepriamo určité fyzické

⁴² GRÍVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*, s. 339.

⁴³ VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*, s. 375.

⁴⁴ Bližšie pozri: GRÍVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*, s. 340 a nasl.

⁴⁵ Bližšie pozri: VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*, s. 374.

⁴⁶ Bližšie pozri: VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*, s. 376.

⁴⁷ GRÍVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*, s. 341.

osoby. PO sa stotožňuje s konaním a myslením týchto osôb, a preto podľa tejto teórie PO môže byť zodpovedná za konanie svojich orgánov alebo zástupcov.

Pri kriminalite PO je teda osobitosťou to, že v prípade páchatel'ov trestnej činnosti môžeme hovoriť jednak o:

- právnických osobách, ktoré predstavujú plnohodnotný subjekt práva, ale aj o
- fyzických osobách, ktoré sa na kriminalite právnických osôb podieľajú ako členovia orgánov spoločnosti alebo ako ich zástupcovia.

Takzvaný „kvalifikovaný odborník“ je nový typ páchatel'a, s ktorým sa stretávame pri trestnej činnosti právnických osôb, a ktorý nebol predtým trestne stíhaný alebo odsúdený. Často využíva dôveru svojho okolia, pretože sa javí ako úspešný a finančne zabezpečený podnikateľ. Ochotne sa venuje spoločenským a charitatívnym aktivitám, ktoré tiež pomáhajú budovať jeho imidž serióznosti a dobrosrdečnosti.

V prípade samotných právnických osôb, *zvyčajne nepôjde* o také subjekty, ktoré pôsobia už dlhšie v hospodárskom prostredí a za uvedené obdobie si vybudovali vo vzťahu k ponúkaným tovarom či službám stálu sieť zákazníkov. Ak tieto PO dosahujú stabilné hospodárske a ekonomické výsledky, *neexistuje dôvod* hazardovať so svojou povestou a statusom na trhu tým, že sa budú systematicky *podieľať na trestnej činnosti*. *Nie je však vylúčená* napríklad príležitostná daňová alebo ekologická kriminalita. Väčšina odsúdených PO má menej ako 50 zamestnancov.⁴⁸

Ekonomické trestné činy sú charakteristické anonymitou alebo aspoň *osobnou dištanciou medzi páchatel'om a obeťou*. Páchatelia a verejnosť ich niekedy považujú za takzvané „*gavalierske delikty*“, pretože sa dokonca môžu občas spájať s obdivom či akceptáciou.⁴⁹

Príklad z praxe

L. Klimek vo svojej publikácii upriamuje pozornosť aj na konkrétne príklady z aplikačnej praxe:

Okresný súd Žiar nad Hronom svojím rozsudkom (zo 17. 9. 2018) uznal X. Y. vinného za to, že **v postavení štatutárneho orgánu – konateľ'a obchodnej spoločnosti**, registrovanej pre odvádzanie dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“) s mesačným zdaňovacím obdobím, v daňovom priznaní:

- dňa 25. 3. 2013 deklaroval za zdaňovacie obdobie február 2013 vlastnú daňovú povinnosť vo výške 212,60 € a odpočítanie dane na základe zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty z dodávateľských faktúr vystavených iným subjektom vo výške 4 405 €, pričom daňový subjekt nesplnil podmienky na odpočítanie DPH, keďže k predmetnému plneniu nedošlo a v predmetnom období si neoprávnene odpočítal DPH v uvedenej sume,
- dňa 25. 4. 2013 deklaroval za zdaňovacie obdobie marec 2013 vlastnú daňovú povinnosť vo výške 220,67 € a odpočítanie dane z dodávateľských faktúr vystavených iným subjektom vo výške 10 975 €, pričom daňový subjekt nesplnil podmienky na odpočítanie DPH, keďže k predmetnému plneniu nedošlo a v predmetnom období si neoprávnene odpočítal DPH v uvedenej sume,
- dňa 24. 5. 2013 deklaroval za zdaňovacie obdobie apríl 2013 vlastnú daňovú povinnosť vo výške 230,97 € a odpočítanie dane z dodávateľských faktúr vystavených iným subjektom vo výške 19 283,33 €, pričom daňový subjekt

⁴⁸ KLIMEK, L. a kol. *Kriminológia vo vnútroštátnom a medzinárodnom rozmere*, s. 727 a nasl.

⁴⁹ DIANIŠKA, G., STRÉMY, T., VRÁBLOVÁ, M. a kol. *Kriminológia*, s. 203.

- nesplnil podmienky na odpočítanie DPH, keďže k predmetnému plneniu nedošlo a v predmetnom období si neoprávnene odpočítal DPH v uvedenej sume,
- dňa 25. 6. 2013 deklaroval za zdaňovacie obdobie máj 2013 vlastnú daňovú povinnosť vo výške 290,01 € a odpočítanie dane z dodávateľských faktúr vystavených iným subjektom vo výške 26 674,47 €, pričom daňový subjekt nesplnil podmienky na odpočítanie DPH, keďže k predmetnému plneniu nedošlo a v predmetnom období si neoprávnene odpočítal DPH v uvedenej sume,
  - dňa 25. 7. 2013 deklaroval za zdaňovacie obdobie jún 2013 vlastnú daňovú povinnosť vo výške 250 € a odpočítanie dane z dodávateľských faktúr vystavených iným subjektom, pričom daňový subjekt nesplnil podmienky na odpočítanie DPH, keďže k predmetnému plneniu nedošlo a v predmetnom období si neoprávnene odpočítal DPH v sume 34 293,88 € a súčasne nepriznal DPH z faktúr vystavených na iný daňový subjekt spolu vo výške 3 308,32 €, kde zistený rozdiel predstavuje spolu sumu 37 602,18 €,

pričom obdobie konal až do januára 2014. V dôsledku neoprávneného započítania fiktívnych daňových dokladov znížil daňovú povinnosť na dani z príjmu právnickej osoby za zdaňovacie obdobie roku 2013 a *spôsobil zníženie príjmov štátneho rozpočtu Slovenskej republiky* v rozsahu predstavujúcom sumu 329 377 €, kedy celkový dopad na štátny rozpočet Slovenskej republiky predstavuje sumu 580 831 €.

X. Y. teda skrátol daň a uvedený čin spáchal vo veľkom rozsahu, čím spáchal *zločin skrátania dane a poistného podľa § 276 ods. 1 a 4 Trestného zákona*. Za to bol odsúdený na trest odňatia slobody v trvaní 5 rokov. Súd mu zároveň uložil trest zákazu činnosti vykonávať funkciu štatutárneho orgánu v obchodných spoločnostiach na dobu 8 rokov.⁵⁰

V uvedenej kazuistike je konkrétne poukázané na subjekty ekonomickej kriminality – páchatel'a (konateľ obchodnej spoločnosti) aj poškodeného (štát – štátny rozpočet SR).

Záver

Predkladaná práca poukazuje na vybrané aspekty subjektov ekonomickej kriminality. Najmä z kriminologického uhla pohľadu sa konkrétnejšie venuje poškodeným (obetiam) a páchatel'om ekonomickej kriminality. Východiskám problematiky, v podobe terminológie a fenomenológie, je venovaná pozornosť v prvej časti práce. Potreba skúmania subjektov ekonomickej kriminality vyplynula z vedeckovýskumnej úlohy *Implementácia zákona o obetiach trestných činov do policajnej a viktimologickej praxe* (VÝSK. 255, Katedra kriminológie Akadémie Policajného zboru v Bratislave).

Z terminologického hľadiska možno pozorovať určitú nejednotnosť, v rovine teoretickej, ako aj v rovine aplikačnej praxe. Autorka práce sa prikláňa k pomenovaniu týchto trestných činov ako *ekonomická kriminalita*, resp. *kriminalita (páchaná) v ekonomike*, a to predovšetkým vyplývajú z faktu, že uvedený termín využíva policajná prax.

V prípade vymedzenia subjektov ekonomickej kriminality je tiež zjavná heterogénnosť názorov, tak z radov vedecko-akademických, ako aj zo strany aplikačnej praxe (nie len policajnej, ale aj súdnej či trestno-právnej). Predmetný fakt je podnetom pre ďalšie a hlbšie vedecké skúmanie.

---

⁵⁰ KLIMEK, L. a kol. Kriminológia vo vnútroštátnom a medzinárodnom rozmere, s. 429 a nasl.

Literatúra

- BLAŽEK, R. *Kriminalistické aspekty vyšetrovania ekonomickej trestnej činnosti*. In: In omnibus quidem, maxime tamen in iure, aequitas spectanda est : Pocta prof. JUDr. Ivanovi Šimovčekomu, CSc. k 65. narodeninám spojená s medzinárodnou vedeckou konferenciou, Krakov: Towarzystwo Słowaków w Polsce, 2019, s. 381-399, ISBN 978-83-8111-156-0.
- BLAŽEK, R. *Metodika vyšetrovania ekonomickej kriminality včera a dnes*. In: Notitiae iudiciales Academie collegii aedilium in Bratislava, r. 5, č. 1, 2019, s. 47-59, ISSN 2453-6954.
- ČENTÉŠ, J. a kol. *Trestný zákon. Veľký komentár 5. aktualizované vydanie*. Žilina: Eurokódex, 2020, 998 s. ISBN 978-80-8155-096-6.
- DIANIŠKA, G., T. STRÉMY, M. VRÁBLOVÁ, *Kriminológia*. 3. aktualizované a doplnené vydanie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2016, 405 s. ISBN 978-80-7380-620-0.
- EVIDENČNO-ŠTATISTICKÝ SYSTÉM KRIMINALITY.
- GRIVNA, T., M. SCHEINOST, I. ZOUBKOVÁ a kol. *Kriminologie*. 5. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 588 s. ISBN 978-80-7598-554-5.
- HOLCR, K. a kol. *Kriminológia*. Bratislava: IURA EDITION, spol. s r. o., 2008, 403 s. ISBN 978-80-8078-206-1.
- HOLOMEK, J. *Viktimológia*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 164 s. ISBN 978-80-7380-446-6.
- KLIMEK, L. *Kriminológia vo vnútroštátnom a medzinárodnom rozmere*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o., 2020. 777 s. ISBN 978-80-571-0251-9.
- KOTLÁN, P. *Typologie pachatelů ekonomickej kriminality*. In: Kriminalistika. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2020, r. LIII, č. 1, s. 3-16. ISSN 1210-9150.
- KOTLÁN, P. *Vymezení pojmu ekonomickej kriminalita*. In: Trestní práva. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2019, r. XXIII, č. 4, s. 19-25. ISSN 1211-2860.
- LISOŇ, M. a M. HULLOVÁ. *Klasifikácia kriminality*. In: Policajná teória a prax. ISSN 1335-1370, 2020, r. XXVIII, č. 1, 2020, s. 59-79.
- MAMOJKA, M. a M. MAMOJKOVÁ. *Základy práva obchodných spoločností*. Bratislava: Centrum polygrafických služieb, p. o. MV SR, 2020, 132 s. ISBN 978-80-8054-847-6.
- POLÁK, P. *Vývoj a charakteristika ekonomickej kriminality v Slovenskej republike*. In: Nové jevy v ekonomickej kriminalitě, Sborník příspěvků z mezinárodní konference, Masarykova univerzita v Brně, 2020, 240 s. ISBN 978-80-210-9679-0.
- POLÁK, P. a M. TITTLOVÁ. *Kompendium kriminologie*. Bratislava: Wolters Kluwer SR, s. r. o., 2018, 87 s. ISBN 978-80-8168-847-8.
- POLÁK, P., D. KNÁPKOVÁ, M. TÓTHOVÁ. *Repetitorium kriminologie*. Bratislava: Paneurópska vysoká škola, 2013, 120 s. ISBN 978-80-8155-004-1.
- SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2012, 290 s. ISBN 978-80-7380-389-6.
- ŠIMONOVÁ, J. *Právna regulácia finančného trhu v Slovenskej republike*. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2012, 188 s. ISBN 978-80-8082-582-9.
- ŠTATISTICKÝ ÚRAD – údaje o počte obyvateľov Slovenskej republiky.
- VÁLKOVÁ, H., J. KUČHTA, J. HULMÁKOVÁ, *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2019, 585 s. ISBN 978-80-7400-732-3.
- Zákon č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon.

Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok.

Zákon č. 91/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Key words: economic crime, injured party, victim, perpetrator, phenomenology, criminology, Slovak Republic.

Summary

The article points out the victims and perpetrators of economic crime. Paying attention to the entities of economic crime is very important. Economic crime is a specific type of crime. At present, neither we can talk about the specific type of perpetrator nor about typical victims of economic crime. The need to explore the economic crime entities also arises from the scientific research project Implementation of the Act on victims of crime into police and victimology practice (VYSK. 255) carried out by the Criminology Department of the Academy of the Police Force in Bratislava.

*mjr. JUDr. Michaela Jurisová, PhD.
Katedra kriminológie
Akadémia Policajného zboru v Bratislave
Sklabinská 1, 835 17 Bratislava
e-mail: michaela.jurisoval@minv.sk*

Recenzenti: prof. Ing. Miroslav Lisoň, PhD.
doc. JUDr. Radovan Blažek, PhD.